

Asia: VN/36703/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta

Pykäläkohtainen lausunto

Metsälain 10 c § Metsän hoitamisen ja käyttämisen rajoitukset linnuston huomioon ottamiseksi

Esityksen mukaan linnustoltaan tiheimpien alueiden hakkuita vältetään tehokkaasti suositusten mukaisesti jo nyt. Ehdotetun 10 c §:n mukaan puunkorjuu olisi kiellettyä rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä pohjoisessa Suomessa 1.5.–31.7. ja muualla Suomessa 15.4.–15.7. Tällaisenaan rajoitukset koskisivat hyvin pientä osaa metsiä.

Kaikki lehdot on arvioitu luontotyyppinä uhanalaisiksi. Metsätaloustyössä lehtopohjille on usein istutettu kuusta: kesähakkuukiellon rajaaminen vain lehtipuuvaltaisiin metsiin rajaa suuren osan reheviä metsätaloustyössä olevia elinympäristöjä, kuten havupuuvaltaisia lehtoja tai lehtomaisia kankaita, rajoitusten ulkopuolelle. Puustoiset suot, kuten korvet, ovat myös luontotyyppinä uhanalaisia ja usein pienialaisia juotteja. Metsäsertifikaatit edellyttävät säästämään vesistöjen suojavyöhykkeitä keskimäärin vain 10 metrin säteellä.

Näihin elinympäristöihin rajattuina kesähakkuukiello koskisi vain hyvin marginaalista osuutta kaikista hakkuista. Tarkoituksenmukaisempaa olisi, jos kesähakkuukiello koskisi kaikkia luontotyyppisiä, tai vähintäänkin myös havupuuvaltaisia lehtoja, lehtomaisia kankaita ja muita vaihettumisvyöhykkeiden metsiä. Rantametsien lisäksi myös monet muut vaihettumisvyöhykkeiden metsät, kuten peltojen reunusmetsät ja pienvesiä reunustavat metsäalueet, ovat usein muita metsäalueita rehevempiä ja lintujen pesimätiheys on niissä keskimääräistä suurempi.

Esitykseen sisältyvällä kaikkia metsiä koskevalla määräaikaisella velvollisuudella jättää korjaamatta edellisen puusukupolven isot haavat, kolopuut sekä pysty- ja maalahopuut arvioidaan olevan merkittävä myönteinen vaikutus pesien tuhoutumisen vähentämisessä. Vaikka velvollisuus koskisi vain lintujen yleisenä pesintäaikana tehtäviä metsänhakkuita, arvioidaan sen lisäävän kyseisten linnuston kannalta tärkeiden rakennepiirteiden säilymistä metsissä pysyvästi ja siten niiden

soveltuvuutta lintujen pesintään. Käytännössä tämä perustunee arviolle, että ko. puista suuri osa säästyy ikään kuin vahingossa käytännön syistä kokonaan korjaamiselta. Laho- ja kolopuut ovat taloudellisesti vähämerkityksellisiä, mutta niiden merkitys monimuotoisuudelle on tunnistettu erittäin merkittäväksi. Siten niiden korjuukiellon tulisi olla määräaikaisen sijaan pysyvä ja koskea kaikkia hakkuita.

Metsälain 14 § Metsänkäyttöilmoitus

-

Metsälain 18 § Metsärikos ja metsärikkomus

-

Luonnonsuojelulain 70 § Eläinlajien rauhoitus

-

Luonnonsuojelulain 82 § Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

-

Esityksen vaikutukset

Miten arvioitte esityksen vaikutuksia (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)?

Leimikoiden tarkistamisen jättäminen pesintöjen varalta hakkuun toteuttajalle ei takaa, että pesintöjä tunnistetaan, jos asiantuntijan tekemää selvitystä ei edellytetä. Myös esityksessä todetaan, että osa linnuista pesii maassa ja niiden luontaiseen käyttäytymiseen kuuluu pyrkimys piilottaa pesät, joten kaikkien lintujen pesien havaitseminen ei käytännössä ole mahdollista. Vastoin esityksen arvioita, pakollinen ennakkoarviointi ei varmista, että alueen linnustoon kiinnitetään asianmukaisesti huomioita ja suunnitellaan toimenpiteiden toteutusta linnuston suojeluvelvoitteet huomioiden, mikäli arviointia ei toteuteta asiantuntija-arviona.

Metsänhoitoyhdistykset ja muut metsäalan toimijat ovat tietävästi hyödyntäneet mahdollisuutta tehdä tietopyyntöjä Laji.fi -lajitietokantaan hakkuusuunnitelmia varten. Lintuharrastajat merkitsevät kuitenkin edelleen havaintonsa pääasiassa vain Tiira-havaintotietokantaan. Siten viranomaistietokannoista pääsääntöisesti puuttuvat muut lintuhavaintotiedot, rengastajien toimittamia petolintujen pesäkorttitietoja tai lintujen rengastustietoja lukuunottamatta.

Metsänomistajilla tai puunostajalla ei voida olettaa olevan ammattitaitoa pesintöjen arviointiin, kun pesien löytäminen on hyvin vaikeaa myös kokeneelle lintukartoittajalle. Metsien pesimälintuselvityksissä havainnot perustuvat pääasiassa laulaviin koiraisiin. Momentissa säädettäisiin arviointivelvoite myös muissa metsän käyttöä ja hoitoa koskeissa toimenpiteissä. Tällaisia toimenpiteitä olisivat käytännössä maanmuokaus, taimikonhoito, metsänviljely, metsän lannoitus, metsäteiden rakentaminen ja ojien kunnostus. Käytännössä arviointivelvoite koskisi toimenpiteen toteuttajaa.

Metsänomistajilla tai puunostajalla ei voida kuitenkaan olettaa olevan ammattitaitoa myöskään tarvittavien ennaltaehkäisevien toimien arviointiin. Petolintujen pesintöjen seurannassa on tullut ilmi tapauksia, joissa pesintä on epäonnistunut taimien istutuksen ajoittuessa pesinnän kannalta kriittiseen ajankohtaan kohteilla, joilla pesäpuu on jäänyt lähelle istutusaukon laitaa. Käytännössä tämä voitaisiin välttää säästämällä pesäpuun ympärille riittävän laaja suojavyöhyke, mutta lainsäädäntö ei tähän nykyisellään esimerkiksi metsähaukkojen osalta velvoita, eivätkä olemassa olevat tukijärjestelmät mahdollista riittävän suojavyöhykkeen säästämisen korvaamista maanomistajille.

Pykälän 3 momenttiin liittyvä pohdinta sellaisten pesien huomioimisesta, joista tehdään hakkuun suunnitteluvaiheessa näköhavaintoja, on vaikutuksiltaan hyvin marginaalinen. Suurimmalle osasta linnuista on tarkoituksenmukaista piilottaa pesänsä. Jos pesä on selvästi näkyvillä, se tuhoutuu joka tapauksessa hyvin helposti. Metsien pesimälintuselvityksissä havainnot perustuvat pääasiassa laulaviin koiraisiin, ja havaintoja tehdään varhain aamulla. On selvää, että hakkuun suunnittelun yhteydessä havaittujen pesien määrä ei kerro juuri mitään alueen pesintöjen todellista määrästä.

Esityksen mukaan pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä linnuston arvioinnista ja ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä metsän hoitamisessa ja käyttämisessä: asetuksessa tulisi edellyttää pesintöjen osalta asiantuntija-arvioita ja -suosituksia ennaltaehkäisevistä toimista.

Pesintöjen esiintymistä ja pesämääriä on pohdittu esimerkiksi direktiivilajien raportoinnin yhteydessä, lintuatlaslaskennassa, uhanalaisuusarviossa ja myös tässä hallituksen esityksessä, joten kaikille toimijoille on jo selvää, että hakkuissa tuhoutuu pesintöjä. Jos tiedetään jo etukäteen, että hakkuissa tuhoutuu pesintöjä 2–10 hehtaaria kohden, ei aiheutuvia tuhoja voida pitää tahattomina vaan kesähakkuilla tuhotaan pesintöjä tietoisesti.

Pinta-alaltaan marginaalisten luontotyyppien rajaaminen kesähakkuiden ulkopuolelle jää vaikutuksiltaankin marginaaliseksi. Tämä tunnustetaan myös hallituksen esityksessä: esityksen rajoitusten taloudelliset vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Ei-asiantuntijatyönä tehtävä hakkuualojen pesintöjen ennakoarviointi ja ennaltaehkäisevien toimien suunnittelu tekee myös näiden toimien vaikutuksista marginaalisia ja lähinnä näennäisiä.

Muita huomioita

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Selkeintä ja vaikuttavampaa olisi, jos lahopuiden, kolopuiden ja edellisen sukupolven haapojen korjuu sekä kesähakkuut kaikissa rehevissä elinympäristöissä, mukaan lukien havupuuvaltaiset lehdot ja lehtomaiset kankaat, kiellettäisiin kokonaan. Pesimäaikainen täyshakkuukielto voisi ensivaiheessa koskea kaikissa metsätyypeissä julkista sektoria, valtiota, kuntia ja kaupunkeja.

Esityksen mukaan esimerkiksi Virossa valtion metsien hoidosta ja käytöstä vastaava Riigimetsa Majandamise Keskus, (RMK) on jo vuodesta 2002 lähtien keskeyttänyt valtion metsissä hakkuut pesimäajaksi 15.4.–30.6.

Yksiselitteinen kesähakkuukiello säästäisi myös kuluja ja työtunteja, kun alueen tai metsänkäyttöilmoitusten ennakkotarkistamista ei tarvita.

Täyskiellon ulkopuolelle rajattuja yksityisiä metsänomistajia tai hakkuuoikeuden haltijoita koskisivat kuitenkin velvoitteet lintujen pesintöjen selvittämiseen, edellisen haapasukupolven sekä kolo- ja lahopuiden säästämiseen sekä hakkuiden välttämiseen rehevissä elinympäristöissä. Esityksen mukaan lintujen suojelun näkökulmasta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ulottaa velvoitteet koskemaan puiden kaatamisen lisäksi myös puiden kuljettamista välivarastolle. On selvää, että lintujen suojelun näkökulmasta olisi tarkoituksenmukaista edellyttää toimijoilta asiantuntija-arviota lintujen pesinnöistä ja muista toimista, joilla pesätuhoja voidaan välttää. Metsänomistajilla tai puunostajalla ei voida olettaa olevan ammattitaitoa pesintöjen arviointiin tai muiden tarvittavien ennaltaehkäisevien toimien arviointiin.

Hirvonen Anne
Nokian kaupunki - ympäristönsuojelu